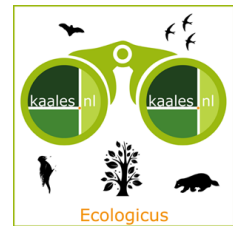
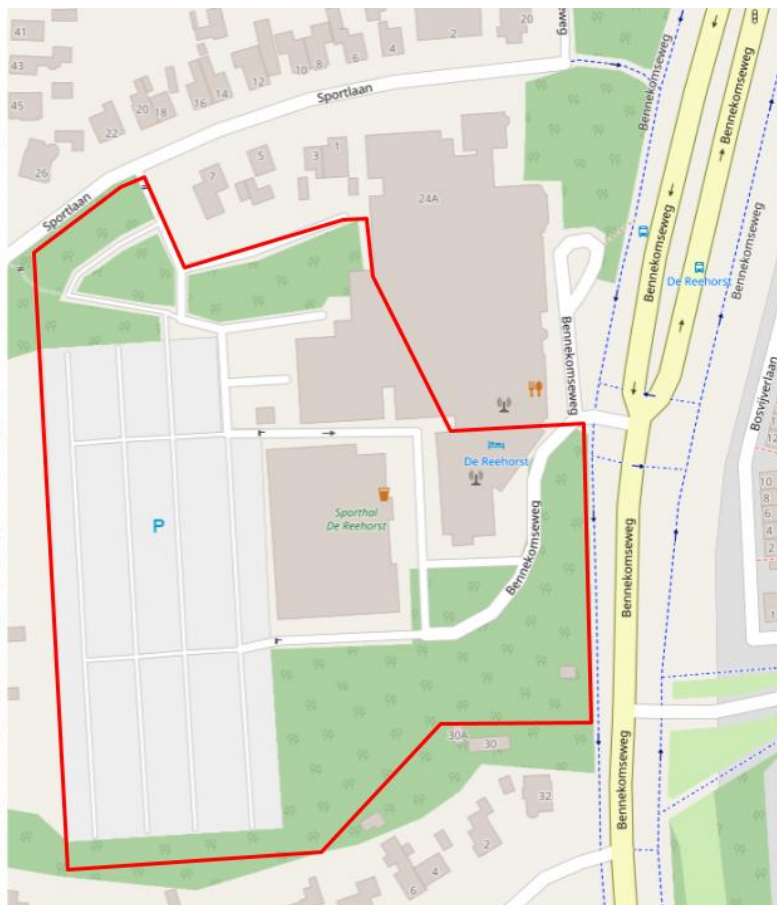

Nader onderzoek beschermde soorten

Wet natuurbescherming

De Reehorst, te Ede

November 2019

Colofon

Opdrachtgever	LooHorst Landscaping BV. Bruinehorst 36 6744 PB Ederveen (Ede)
Rapportnummer	2212-0006
Versienummer	D1
Status	Definitief
Datum	14 november 2019
Vestiging Kaales Natuur & Ondernemen	Gelderland Angerenstein 13 7339 BJ, Ugchelen (Apeldoorn) 085 - 06 541 82 ecologicus@kaales.nl / info@kaales.nl Ecologicus is een dienst van Kaales Natuur & Ondernemen.
Veldwerk	Ecologisch adviesbureau Mulder in samenwerking met Ecologicus
Opsteller	Ecologicus / M. W. Kaales

Inhoud

H1. Inleiding	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3
1.1 Aanleiding	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3
1.2 Doel	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4
H2. Methode van onderzoek	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5
2.1 Inleiding	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5
2.2 Veldonderzoek	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5
2.3 Soortenbescherming	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6
H3. Resultaten	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7
3.1 Inleiding	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7
3.2 Soortenbescherming	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7
H4. Conclusie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10
4.1 Inleiding	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10
4.2 Soortenbescherming	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10
4.3 Advies	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12
H5. Geraadpleegde bronnen	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13
Bijlagen	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14

Bijlage 1 - Waarnemingen, data en omstandigheden

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Uit een eerder uitgevoerde quickscan flora en fauna ("Diverse ingrepen rond de Reehorst aan de Bennekomseweg 26 te Ede, maart 2019) door Laneco Landschaps & Ecologisch Advies bleek dat het plangebied geschikt was voor beschermde soorten. Voor enkele soorten is aanwezigheid in het plangebied vastgesteld. De quickscan beschrijft een aantal werkzaamheden zoals de sloop van de sporthal, het verhogen van de bebouwing (met plat dak) ten noorden van de sporthal, de uitbreiding van de parkeerplaats in noordelijke richting, de verbreding van de toegangsweg en de realisatie van een nieuwe uitrit.

Kaart 1.1: Ligging onderzoekslocatie voor nader onderzoek beschermde soorten Wet natuurbescherming in het kader van herontwikkeling De Reehorst. Bron: OpenStreetMap.

Deze werkzaamheden kunnen wellicht leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en daarmee leiden tot overtredingen van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb). Het is daarom noodzakelijk om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Voor een nadere gebiedsbeschrijving en het wettelijk kader wordt verwezen naar de hierboven genoemde quickscan.

LooHorst Landscaping B.V. heeft in opdracht van de Reehorst aan Kaales Natuur & Ondernemen gevraagd om nader onderzoek uit te voeren.

1.2 Doel

De verbodsbepalingen in de Wnb kunnen van invloed zijn op de realisatie van voorgenomen herontwikkeling. Door de herontwikkeling verandert de buitenruimte wat in theorie een negatieve invloed kan hebben op beschermde soorten. Dit nader onderzoek is bedoeld om inzicht te verkrijgen in de aanwezige natuurwaarden en mogelijke effecten hiervan op de beoogde herontwikkeling.

Het is belangrijk om de reikwijdte van een nader onderzoek te kennen. Een nader onderzoek beoordeelt of het plangebied (herontwikkelingsgebied) een ecologische functie vervult voor (beschermde) soorten. Het onderzoek is bedoeld om deze ecologische functies vast te stellen, dus het gebruik van soorten door hun aanwezigheid aan te tonen. Het nader onderzoek is niet bedoeld om gebruik van het plangebied door beschermde soorten uit te sluiten. Ecologisch onderzoek is en blijft altijd een momentopname, waardoor het uitsluiten van soorten onmogelijk is.

Het uitgevoerde onderzoek, de resultaten ervan en de toetsing aan het wettelijk kader zijn in deze rapportage beschreven. In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten en in hoofdstuk 4 wordt de conclusie beschreven.

2. Methode van onderzoek

2.1 Inleiding

Voor dit nader onderzoek is bureauonderzoek en veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens en gebiedskenmerken en van de eerder uitgevoerde quickscan. Bij een onderzoek flora en fauna, in dit geval beschermde soorten onder de Wet natuurbescherming, wordt in beeld gebracht welke ecologische functies het plangebied heeft en wat de consequenties zijn voor de ecologische functies bij uitvoeren van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen.

Ter voorbereiding op het onderzoek is er contact geweest met beide stadsecologen van de gemeente Ede; dhr. C. Oskam en dhr. C. van Rijswijk. Deze informatie is betrokken tijdens het onderzoek en verwerkt in de rapportage.

2.2 Veldonderzoek

Het veldonderzoek is uitgevoerd op basis van onderzoeksprotocollen zoals opgesteld door het netwerk groene bureaus. Deze protocollen zijn niet verplicht, maar geven een handvat om zorgvuldig onderzoek uit te voeren. Het bevoegd gezag hanteert deze onderzoeksprotocollen om te beoordelen of veldonderzoek naar een beschermde soortgroep goed en zorgvuldig is uitgevoerd. Het is toegestaan om af te wijken, mits dat onderbouwd is en een ecologische aanleiding kent.

De volgende soorten / soortgroepen zijn onderzocht:

- kleine zoogdieren;
- vliegroutes, foerageergebied en verblijfplaatsen vleermuizen;
- hazelworm;
- jaarrond beschermde vogels (waarschijnlijk ransuil of sperwer/havik).

2.3 Soortenbescherming

Per soortgroep wordt hieronder kort beschreven op welke wijze er veldonderzoek is verricht.

Soortgroep	Veldonderzoek
Vogels	Op 13 juni 2019 werd voor zonsondergang het terrein verkend. De bosstroken werden onderzocht op grote vogelnesten (horsten).

Soortgroep	Veldonderzoek
Reptielen	Hazelworm Op 13 juni 2019 werd een vijftiental tapijttegels geplaatst. Op 13 juli 2019 werden deze gecheckt op dieren.

Soortgroep	Veldonderzoek
Grondgebonden zoogdieren	Op 13 juni en 13 juli 2019 werd voor zonsondergang het terrein verkend. De bosstroken en gebouwen werden onderzocht op (sporen van) grondgebonden zoogdieren zoals holen, krabsporen en ontlasting. Er werd niets aangetroffen dat wees op voorkomen van marterachtigen. In de nacht van 13 op 14 juli 2019 werd rond middernacht een egel op de parkeerplaats gezien aan de bosrand in de ZO-hoek.

Soortgroep	Veldonderzoek
Vleermuizen	Er zijn 5 bezoeken aan vleermuizen besteed. Twee maal met twee onderzoekers (13 juni 2019 en 13 juli 2019) en drie maal met één onderzoeker (14 juli, 21 augustus en 14 september 2019).

3. Resultaten

3.1 Inleiding

De uitgevoerde onderzoeksmethode ten behoeve van het nader onderzoek heeft resultaat opgeleverd. Deze resultaten worden in dit hoofdstuk besproken.

3.2 Soortenbescherming

Soortgroep	Veldonderzoek
Vogels	Er zijn geen grote nesten zoals horsten ontdekt tijdens de inventarisatie van 13 juni 2019. Op 13 juli 2019 werd 's avonds in een holte in een oude beuk in de zuidelijke bosrand een verblijvende juveniele Grote bonte specht vastgesteld.

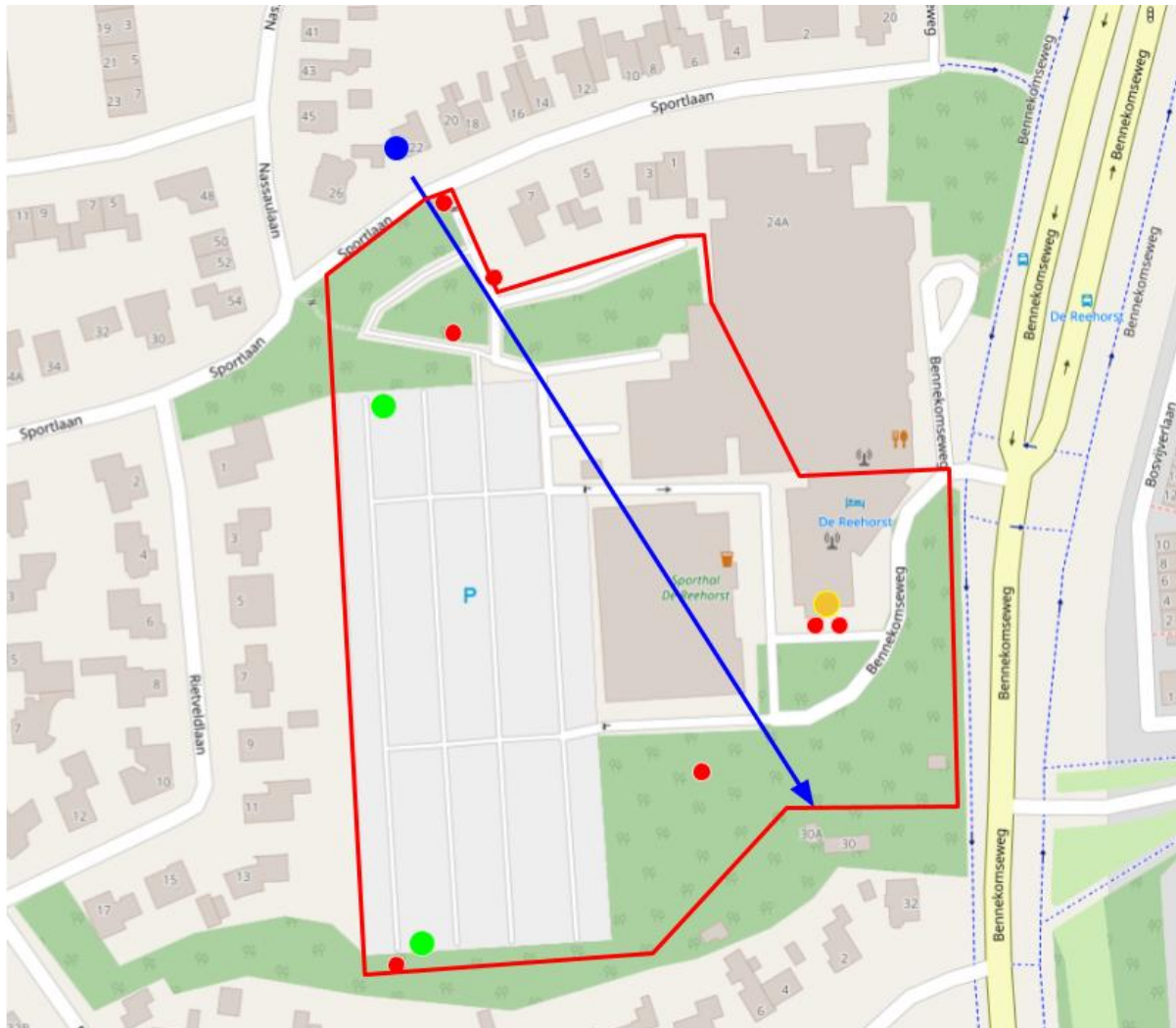
Soortgroep	Veldonderzoek
Reptielen	Hazelworm Er werden geen hazelwormen of andere reptielen of amfibieën onder de tapijttegels aangetroffen.

Soortgroep	Veldonderzoek
Grondgebonden zoogdieren	Er werd niets aangetroffen dat wees op voorkomen van marterachtigen. In de nacht van 13 op 14 juli 2019 werd rond middernacht een Egel op de parkeerplaats gezien aan de bosrand in de ZO-hoek.

Soortgroep	Veldonderzoek
Vleermuizen	De waarnemingen die zijn gedaan betreffen verschillende soorten functies; die van foerageren, vliegroute en verblijfsplaats. Tijdens de eerste vleermuisronde op 13 juni 2019 werden de gebouwen voor zonsondergang van buiten geïnspecteerd op sporen en mogelijkheden voor vleermuizen. Mogelijkheden blijken aanwezig in bomen en gebouwen, maar sporen die wijzen op bezette verblijfsplaatsen werden niet ontdekt. Reeds op 6 minuten voor zonsondergang werd een tweetal gewone dwergvleermuizen foeragerend aangetroffen boven een soort drainagewadi (diepe kuil waarin een pijp eindigt) in de bosrand in het noorden van het gebied. Die komen waarschijnlijk van zeer nabij. De naast het te onderzoeken gebied gelegen woningen zijn zeer geschikt voor dwergvleermuizen. Bij de te amoveren gebouwen werden in het geheel geen activiteiten bespeurd. Op diverse plekken in het terrein werden foeragerende gewone dwergvleermuizen ontdekt. Zie kaart 1. Rosse vleermuizen bleken, anders dan uit voorgaand onderzoek, niet aanwezig. Tijdens de tweede vleermuisronde op 13 juli 2019 werden gewone dwergvleermuizen op dezelfde plekken waargenomen als tijdens de eerste ronde. Er werd een verblijfsplaats en vliegroute van Laatvlieger vastgesteld. De dieren vliegen uit bij de dakrand van Sportlaan 20 en vliegen hoog over de sporthal in zuidoostelijke richting. Er werden minimaal 10 dieren gezien. Tijdens de derde vleermuisronde op 14 juli 2019 voor zonsopkomst bleken, waarschijnlijk twee, rosse vleermuizen aan het foerageren boven de parkeerplaats. Vanaf 04.36 uur, bijna een uur voor zonsopkomst waren deze alweer verdwenen. Bij de zuidelijke kopgevel van De Reehorst werd rondom open stootvoegen op de vijfde verdieping gezwermd door gewone dwergvleermuizen (zie Kaart 4.1). Een maximum van drie dieren tegelijkertijd werd gezien. Zowel een invliegend als een uitvliegend dier werd waargenomen. Er werd veelvuldig aangetikt of kortstondig geland op de muur. Boven de wadi in de noordelijke bosrand werd vrijwel voortdurend gefoerageerd door een gewone dwergvleermuis. Twee minuten voor zonsopkomst werd het dier resoluut wegvliegend waargenomen in noordelijke richting over de Sportlaan. In de nacht van 20 op 21 augustus 2019 bleek vanaf middernacht zwermactiviteit van gewone dwergvleermuis plaats te vinden op de vijfde verdieping. Enkele keren werd rosse woelmuis en laatvlieger foeragerend gehoord. In de opgaande begroeiing nabij de Sportlaan foerageerde een gewone dwergvleermuis en heel kort (<1 min.) werden social calls gehoord van dit dier. Op 14 september 2019 bleek er zwermactiviteit bij de winterverblijfsplaats van 2-10 exemplaren buiten het plangebied. Aan de buitenranden van het gebied waren enkele gewone dwergvleermuizen actief met social calls. Laatvlieger werd niet waargenomen en rosse vleermuis werd aan het einde van het bezoek tegen 02.00 uur boven de parkeerplaats foeragerend waargenomen.

Legenda Kaart:

Rode stippen:	foeragerende gewone dwergvleermuizen
Gele stip:	verblijfplaats gewone dwergvleermuis
Groene stippen:	foeragerende rosse vleermuizen
Blauwe stip:	verblijfplaats laatvlieger
Blauwe lijn:	vliegroute laatvlieger

Kaart 4.1: Verspreiding van het totaal aantal waargenomen vleermuissoorten in het onderzoeksgebied.

4. Conclusie

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt alles samen en worden de conclusies getrokken naar aanleiding van het uitgevoerde veldwerk. Wanneer buiten het broedseizoen gewerkt wordt worden er geen verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden.

4.2 Soortenbescherming

Soortgroep	Veldonderzoek
Vogels	Conclusie jaarrond beschermde nesten Ten zuiden van het terrein wordt de weg verbreed. Dit kan alleen plaatsvinden door het kappen van bomen. Zeer waarschijnlijk betreft dit net een van de bomen waar een juveniele Grote bonte specht is waargenomen. De Grote bonte specht betreft een soort uit categorie 5 (zie toelichting hieronder). Conclusie: Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen worden er geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig wanneer de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Categorie 5: Vogels met jaarrond beschermde nesten bij ecologisch zwaarwegende redenen. Nesten van vogels die vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan. Deze soorten beschikken over voldoende flexibiliteit om zich elders te vestigen wanneer de omstandigheden daar aanleiding voor geven.

Soortgroep	Veldonderzoek
Reptielen	Hazelworm Er werden geen hazelwormen of andere reptielen of amfibieën onder aangetroffen. Conclusie: Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen worden er geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig.

Soortgroep	Veldonderzoek
Grondgebonden zoogdieren	Er werd niets aangetroffen dat wees op voorkomen van marterachtigen. In de nacht van 13 op 14 juli 2019 werd rond middernacht een Egel op de parkeerplaats gezien aan de bosrand in de ZO-hoek. Conclusie: Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen worden er geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig.

Soortgroep	Veldonderzoek
Vleermuizen	Een verblijfplaats van gewone dwergvleermuizen bevindt zich in de spouw van de gemetselde muur, zijnde de zuidelijke kopgevel van het hotel. De invliegopening is een open stootvoeg ter hoogte van de vloer van de vijfde verdieping op drie stenen van de rechterkant. Het betreft waarschijnlijk een kraamverblijfplaats, maar tevens een massawinterverblijf (zie ook quickscan Laneco). Op het terrein zijn regelmatig tot 10 gewone dwergvleermuizen foeragerend waar te nemen. Niet alle in het terrein aanwezige gewone dwergvleermuizen zijn afkomstig van bovengenoemde verblijfplaats. Een zowel vroeg op de avond als laat in de ochtend aanwezig dier bleek noordelijk van het gebied zijn verblijfplaats op te zoeken. Mogelijk gaat het om een mannelijk exemplaar. Een verblijfplaats van laatvlieger bevindt zich in een woning met adres Sportlaan 20, direct ten noorden van het onderzoeksgebied. De dieren vlogen uit onder de dakrand aan de westzijde van de woning. Een vliegroute kon vastgesteld worden hoog over het plangebied over de sporthal. De te amoveren gebouwen (o.a. sporthal) hebben geen onmisbare functie voor de laatvlieger. Tot maximaal twee rosse vleermuizen werden laat in de nacht foeragerend aangetroffen boven de parkeerplaats. Waarschijnlijk wordt gefoerageerd op insecten nabij de de parkeerplaats omringende houtopstanden. Conclusie: Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen worden er geen verbodsbepalingen overtreden. Er is geen ontheffing nodig.

4.3. Advies

4.3.1 Algemene zorgplicht

Let op tijdens het uitvoeren op fauna. Onder de zorgplicht zijn alle soorten (ook niet beschermde soorten) beschermd. Zorgvuldig werken is verplicht.

Zorgplicht (artikel 1.11)

De wet eist van iedereen zorgplicht voor de natuur. Zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 van de Wnb schrijft voor dat niemand moedwillig natuurgebieden of in het wild levende dieren of planten of hun directe leefomgeving mag verstoren, schaden of doden. Dit kan door het achterwege laten van een handeling of door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van voorzorg is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden. In bijlage 1 wordt dit artikel nader toegelicht.

Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, een zorgplicht voor alle in het wild levende dieren. De zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer werkzaamheden, die nadelig kunnen zijn voor dieren en planten, in redelijkheid zo veel mogelijk nalaat of maatregelen neemt om onnodige schade aan dieren en planten te voorkomen.

4.3.2 Aansluiten bij beleidseisen gemeente Ede

De gemeente Ede heeft een biodiversiteitsprogramma vastgesteld. Hierin is bepaald dat een randvoorwaarde is dat bij iedere ruimtelijke ingreep een natuurinclusief ontwerp gemaakt moet worden. Het advies luidt om dit natuurinclusieve ontwerp aan te laten sluiten bij de bestaande groenstructuur, inheemse soorten te gebruiken en zo veel mogelijk gebruik te maken van hoogte verschillen en oorspronkelijk (ongestoord) bodemprofiel. Belangrijk hierbij is dat het ecologisch beheer een onderdeel is van het natuurinclusieve ontwerp om zo de duurzaamheid ervan te kunnen borgen.

5. Geraadpleegde bronnen

Internet

- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl.
- Onderzoeksprotocollen; <https://www.ndff.nl/overdendff/validatie/protocollen/>
- Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).
- <https://gldanders.planoview.nl>
- www.sovon.nl (soortgegevens vogels)
- Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)
- www.verspreidingsatlas.nl/ (verspreidingsgegevens NDFF)
- www.ravon.nl (soortgegevens reptielen, amfibieën en vissen)
- www.zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)
- Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.
- Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>).
- Ministerie van EZ (2016). (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/nieuwe-natuurwet>).
- Zoogdierenvereniging (2019). Website met soort informatie over de Nederlandse zoogdieren
- Beschermdesoorten.nl, kennissite van Kaales Natuur & Ondernemen
- www.sovonatlas.nl [verspreidingsgegevens vogels]
- www.rijksoverheid.nl & [natuurwetgeving / soortbescherming & gebiedenbescherming]

Literatuur

- Quickscan Wet natuurbescherming. Laneco.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (2016) Atlas van de Nederlandse zoogdieren. –Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center, Zoogdiervereniging en KNNV Uitgeverij, Leiden.
- Dietz, C. (et al.) 2009, Vleermuizen; Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika, Tirion Natuur.
- Lange R. (et al.) 1994. Zoogdieren van West-Europa, KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Veldgids Diersporen 4e druk 2013, KNNV Uitgeverij.

Bijlagen

Bijlage 1: Waarnemingen, data en omstandigheden

Afkorting	Betreft
Pp	Gewone dwergvleermuis
Es	Laatvlieger
Nn	Rosse vleermuis
F	Foerageren / Foeragerend

13 juni 2019	Betreft
	Temperatuur 13 graden, windkracht 2, 8/8 bewolking Vooraf regen, tijdens onderzoek af en toe lichte regen en 2 minuten (22.47-22.49) harde regen. Zonsondergang 21.59 uur Veldonderzoek met twee onderzoekers 21.20-23.40 uur.
	21.43 (-6 min.) 2Pp f in noordelijke groenstrook 22.02-23.17 3Pp f op zelfde plek 23.03 1Pp f in noordelijke bosstrook 23.19 2Pp f noordelijk van zuidelijke bosstrook 23.23 1Pp f zuidwestelijke hoek parkeerterrein.
	Conclusie: tijdens dit bezoek geen rosse vleermuizen aanwezig, enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig, maar geen indicaties voor verblijfplaatsen binnen structuren op het terrein.

13 juli 2019	Betreft
	Temperatuur 15-14 graden, windkracht 2-3, 6/8 bewolking Vooraf lichte regen, tijdens droog Zonsondergang 21.53 uur Veldonderzoek met twee onderzoekers 21.50-23.45 uur, met en onderzoeker tot 00.30 uur
	21.56 Pp f boven wadi (vrijwel gehele waarneemperiode aanwezig) 22.03 2Pp f boven wadi

	22.05 Es overvliegend hoog over bos bij wadi over sporthal in ZO richting 22.05 Pp f in zuidelijk deel plangebied tussen hotel en bosrand, Es hoog overvliegend in ZO richting (zelfde dier als door andere waarnemer geobserveerd) 22.07 Es overvliegend hoog over bos bij wadi over sporthal in ZO richting 22.09 2Es idem 22.10 Es idem 22.11 Es idem, aan zien komen vanaf straat 22.11 Es uit zien vliegen uit dakrand Sportlaan 20 22.12 2Pp f nabij kopgevel hotel 22.13 Es uitvliegend (functie vastgelegd, concentreren op mogelijke andere functies gebied) 22.18 Es op zelfde vliegroute 22.36 idem 23.03 Pp f in ZW hoek parkeerplaats 23.46 22 Pp f in ZO hoek parkeerplaats 23.51 egel in ZO hoek parkeerplaats
--	---

14 juli 2019	Betreft
	Temperatuur 13 graden, windkracht 1-2, 8/8 bewolking, droog Zonsopkomst 05.33 uur Veldonderzoek 03.35-05.35 uur
	03.35 Nn f boven parkeerplaats, zowel in zuidelijk als noordelijk deel parkeerplaats hoorbaar (2 dieren?) 03.40 Pp f boven wadi tot zie verderop 03.52 Pp f in bosje tegenover zuidelijke kopgevel hotel 04.30 >3Pp zwermgedrag in kopse gevel hotel op vijfde verdieping 04.36 geen Nn meer hoorbaar 04.38 Pp vlak bij kopgevel hotel 04.44 Pp zwermgedrag en invliegen bij kopgevel 04.54 Pp een minuut zwermgedrag en daarna ver wegvliegend, bij kopgevel vijfde verdieping 05.01 Pp kort bij zwermplek gezien 05.03 Pp zwermend met landen zelfde plek, een minuut en wegvliegend 05.05 Pp uitvliegend vanuit zwermplek 05.07 bij noordelijke rand plangebied niets waar te nemen 05.13 Pp langs zwermplek vliegend 05.19-05.33 Pp f boven wadi, daarna ver wegvliegend over Sportlaan.

20-21 augustus 2019	Betreft
	Temperatuur 12-10 graden, windkracht 2, 0/8 bewolking, droog Veldonderzoek 23.55-01.55 uur
	Gedurende het gehele bezoek ca. 10 Pp zwermend zichtbaar op bekende plek. 00.05-00.15 bij bomen nabij Sportlaan Pp f (heel even social calls Pp). In de buurt van zwermplek soms kort Es te horen. 01.03-01.55 af en toe Nn boven parkeerplaats.

14 September 2019	Betreft
	Temperatuur 12-11 graden, windkracht 3, 0/8 bewolking, droog Veldonderzoek 00.05-02.00 uur.
	Gedurende het gehele bezoek variërende aantallen (2-10) Pp zwermend zichtbaar bij kopgevel. 00.12 nabij Sportlaan halve minuut social calls, aan einde pas met echolocatie Pp 00.16 Pp vliegt langs sporthal aan parkeerplaatskant 00.37 in bosje aan zuidzijde Pp f 00.49 Pp social calls helemaal in zuidwesthoek parkeerplaats 00.51 iets noordelijke langs woningen Pp f met enkele calls 00.55 Pp f+social calls in Sportlaan t.h.v. Laatvliegerplaats net buiten terrein 01.30 nog maar 2 Pp zwermend bij kopgevel 01.37 Pp f in bos tegen Sportlaan 01.38 Pp social calls bij hek naar Sportlaan 01.51 10Pp bij kopgevel 01.53 Nn f boven parkeerplaats